

Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně

Společnost pro transfuzní lékařství

Stanovisko výboru Společnosti pro transfuzní lékařství ČLS JEP k dobrovolnému bezplatnému dárcovství krve

Krevní transfuze je v současnosti bezpečnější, než kdykoli v minulosti, i přesto přináší příjemci transfuze určitá rizika. Jedním z těchto rizik je přenos infekce, někdy i závažné a život ohrožující, z dárce krve či jejích složek na příjemce transfuzního přípravku vyrobeného z krve či jejích složek dárce.

Dobrovolné, bezplatné dárcovství krve je jedním ze způsobů, jak riziko spojené s krevní transfuzí minimalizovat. Řada studií prokazuje, že finanční motivace dárce krve zvyšuje riziko, že dárce neuvede v průběhu předodběrového posouzení pravdivě a úplně informace, které by mohly vést k jeho vyloučení z dárcovství.

Podle definice přijaté Mezinárodní federací červeného kříže a červeného pŕlměsíce je dárcovství krve možno považovat za dobrovolné a bezplatné v případě, že krev daruje dárce ze své svobodné vůle, není na něj vyvíjen žádný nátlak a nedostává odměnou finanční hotovost, hmotné prostředky nahrazující finanční hotovost, ani nečerpá nepřiměřeně dlouhé pracovní volno. Dobrovolné, bezplatné dárcovství krve podporují mimo jiné i Světová zdravotnická organizace a Zdravotní výbor Evropského společenství. Ministerstvo zdravotnictví ČR má ze zákona povinnost činit opatření nezbytná pro rozvoj výroby a použití přípravků pocházejících z lidské krve a jejích složek od dobrovolných neplacených dárců.

Optimální formou motivace a odměny dárce je společenské ocenění, udělování pamětních diplomů a medailí jako jsou například medaile prof. J. Janského a zlaté kříže udělované Českým červeným křížem.

Největší riziko přináší přímá platba i relativně malé finanční hotovosti dárci bezprostředně po odběru. Úhrada přímých cestovních nákladů se považuje za přijatelnou. Finanční kompenzace ztraceného času nebo ušlého zisku je na místě pouze v případě protokolů "řízeného dárcovství", kdy je konkrétní dárce naléhavě zván k odběru krve nebo její složky pro konkrétního příjemce a pro krátkost času dárce má jen omezenou možnost přizpůsobit svůj životní a pracovní režim potřebám zařízení transfuzní služby. Tak tomu bývá např. při odběrech krevních destiček nebo granulocytů technikou aferézy.

Darování krve a jejích složek je úkonem v obecném zájmu. Podle zákoníku práce (zákon 262/2006 Sb. §203) má dárce krve nárok na pracovní volno s náhradou mzdy na dobu odběru, zotavení po odběru a cesty k odběru a zpět. Tento postup není podle názoru výboru STL v rozporu s principy dobrovolného bezplatného dárcovství, pokud je čerpáno pracovní volno v přiměřené délce.

Dárce může uplatnit nárok na snížení daňového základu (zákon 586/1992 Sb., §15). Podle názoru výboru STL je tento postup problematický. Výbor STL se domnívá, že by tato daňová

úleva měla být převedena na toho, kdo nese náklady na uvolnění dárce krve, tedy na jeho zaměstnavatele. Vzhledem k tomu, že poskytnutí daňové úlevy nepřináší dárci bezprostřední finanční prospěch a také proto, že tuto úlevu nemohou využít osoby s nízkým socio-ekonomickým a hygienickým statutem, které obvykle neplatí žádné daně, uvedený postup nejspíše nezvyšuje riziko spojené s transfuzí.

Zvýhodnění poskytovaná dárcům krve zdravotními pojišťovnami, zaměstnavateli nebo různými společenskými organizacemi by měla být volena uvážlivě. Forma takového ocenění a jeho hodnota by vždy měly být voleny tak, aby se nestaly jednoznačnou motivací k darování krve a jejích složek srovnatelnou s motivací finanční. Zcela nevhodné je finančně oceňovat dárce krve nebo kohokoli jiného za to, že přivede k odběru dalšího dárce.

V Praze, 20. března 2008